

nyei, novellái, lírája és műfordításai alapján tartotta „író”-nak. A Hátrahagyott Művei-nek sorozatában megjelent kilenc kötete azonban igazolja, hogy Kosztolányi tösgyökeres írói adottságai egyéb területen is művészi érvényesültek. Kosztolányi u. i. a szokványos műfajok mellett újabb, egyéniségének sajátosan megfelelő írói kifejezésformát is talált. Így jöttek létre ezek a napló-szerű kötetek, mint odavetett, futólagos megjegyzések. Műfajukat és kivitelüket tekintve afféle — kicsinységükben is igényes — tollrajzok, továbbá pillanatsfelvételek, életképek, elmélődések, leírások, vagyis műtermi gyalú-forgácsok.

Az *Akom-bákom* c. kötetben az író különféle természetű lapszéljegyzeteit találjuk. „Azokat, amelyeket saját műve mellé vetett papírra. Amelyeket könyvei és napjai fonása közben írt magyarázatul, meghölköbénként, vagy pusztán időöltésből.” Pillanatsfelvételek ezek az életből, az emberi sorsról, a szellem küzdőtereiről, az utcáról stb. Ötletek, belátások, eszme- és gondolatvillanások; nem tudatosan kimért formák keretei között, hanem a teremtő ihlet közvetlenségével odavetve... *ákom-bákom*. Bennük Kosztolányinak főleg két művészi erénye csillan meg: finom megfigyelő készsége és plasztikus ábrázoló ereje. Itt emelkedik a szemléltetés legmagasabb fokára Kosztolányi reális megjelenítő tehetsége. S egyben igazolódik az az író-céhbeli mondás, hogy nem mindig a téma teszi a művet. Van a kicsinységeknek is művészi értékük — de csak a művész érintésére.

Felebarátaim c. kötetben emberekről, ismerőseiről rajzolt jellemképeket kapunk. A művész kb. száz tanulmányfő-arckép vázlatot ad tökéletességre törekvő, vagy tökéletlenségüket alig érző emberekről. Nem történeteket kapunk itt tehát, hanem minden történet hordozó alanyáról: a százcú emberről, „jó megfigyelést, művészi érzékeltetést... emberi helyzetet, életképet, lelki-képet.”

Leírásainak elmélődéseinek tanulságaképpen megcsendülnek Kosztolányiak a világról, az emberi sorsról és „hivatásról vallott nézetei. Vegyül ebben a mélyenérző humanitás, a finomkodó bölcselés, az enyhe naturalizmus, de alapszínzete a megfontolt, rezignáló és mértékes bölcsesség.

Kosztolányi naplójegyzeteit és rajzait olvasva meggyőződhetünk arról, hogy ő az impulzív írók fajtájából való. Mély áhitattal és fogékony érzékenységgel nézte a körülötte hullámzó életet s a jelentéktelennel látszó eseményekben is észre tudta venni a nemesebb emberi igények feszülését és érvényesülését. Nem érdektelen szempont irodalomtörténeti jelentőségének meghatározásához.

Augur.

Varró Aladár Béla, Gyógynövények gyógyhatásai. (Novák és Tsa, Budapest kiadása. 17 táblán 70 színes képpel, 96 egyszínű képpel és 6 egyszínű táblával.)

A „természettudományos gondolkozásnak” néhány évtizeddel ezelőtt még egyik legfőbb jellemvonása volt az elfordulás a népi ismeretanyagtól, a népi tapasztalás és népi hiedelmek évszázadokon keresztül átöröklött ismeret-tömegétől az „elvonat” kutatás kizárólagosságának hangoztatásával. Ma már tudjuk, hogy ez az elfordulás csak hátrányos volt a természettudományok fejlődésére. A népi kultúra ma már nemcsak a népiségkutató tudományok érdeklődési körébe tartozik, hanem a természettudományi kutatás is szívesen

fordul a népi ismeretek forrásához. Ennek a népi kultúrának ősi időkől fogva egyik legfontosabb alkotórésze a gyógynövényekre és a növényi gyógymódokra vonatkozó ismeretek voltak. Természetesen tudományosan is foglalkoztak a gyógynövényekkel és különösen régebben a tudományos gyógyászatnak szinte a gerincét alkotta a növényi gyógyászat, de a szintetikus gyógyszer-előállítás, valamint a fiziko- és organo-terápia nemcsak letaszították a gyógynövények tudományát magas trónusáról, hanem egy időre szinte száműzték a gyógyászatból.

Ma már mind a közérdeklődés, mind pedig az illetékes szakkörök érdeklődése kétségtelenül ismét szívesen foglalkozik a gyógynövényekkel és a növényi gyógymódokkal. Ezt az érdeklődést szerencsésen elégíti ki magyar vonatkozásban Varró könyve. Igen kívánatos volt ennek a korszerű, a művelt laikus és a szakember igényeit egyaránt kielégítő műnek a megjelenése. A természetrajz szaktanára is nagy haszonnal forgathatja ezt a művet, hiszen annak tanulságaiból sokat átadhat tanítványainak. A lexikon formátumú mű a gyógynövények történetének rövidre fogott áttekintése után a természetes gyógymód keretében általános gyógytanácsokat ad, majd a gyógynövények gyűjtéséről ír. Ezek után részletesen ismerteti az egyes gyógynövényeket (247 fajt dolgoz fel a szerző ebben a részben a magyar nevek szerint alfabetikus sorrendbe szedve) és azok gyógycélokra való felhasználását. A bő színes és fekete képanyag a fajok felismerésében nagy segítségünkre van és egyben jól használható szemléltető anyag tanítványaink számára. A mű használhatóságát a műben szereplő növények gyógyszer-tani osztályozását tartalmazó áttekintés, gyűjtési naptár, valamint külön-külön magyar, német és latin névmutató és bő tárgymutató nagyban fokozza. Mint az alkalmazott növény-tannak egy igen ügyes, korszerű, a tanításban felhasználható művét minden természetrajzos kartársamnak figyelmébe ajánlom.

Uherkovich Gábor

Saad Ferenc, Honvédelmi nevelés. Budapest, 1943. 8-r. 183 l.
Az Országos Közoktatási Tanács kiadása. Nemzetnevelők Könyvtára
III. 2. sz.

A múlt században kialakult életforma ma már nem szolgálja a nemzet érdekeit. A nemzetnek új életformára van szüksége. Új életformánkat a honvédelem követelményeinek megfelelően kell kialakítanunk.

Szerzőnk a katonás szellemű új magyar életforma kialakítását sürgeti. Könyve több, mint amennyit címe sejtet. A honvédelmi nevelés története és elmélete. A külföldi és magyar elmélkedők gondolatait a honvédelmi nevelésről szerzőnk szorgalommal gyűjtötte. A honvédelmi nevelés történetének tanulságai közül a következőket emeljük ki: 1. Mindazt, amire bevezetőnkben csak utalhattunk, a honvédelmi nevelés története meggyőző módon igazolja (7., 21., 29. l.). 2. A testnevelés fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni (14. l.). 3. A magyar katonaszmény kivirágzásának akadályaira már a magyar honvédelmi nevelés úttörői is rámutattak. Így pl. már „Magyar István egészen rendkívüli éleslátással veszi észre, hogy honvédelmi nevelés nincs megfelelő szociális alapvetés nélkül“ (18. l.).

A honvédelmi nevelés elméletét szerzőnk 17 fejezetre aprózta el. Észrevételeink az alábbi, szerintiünk világosabb beosztást követik:

I. A honvédelmi nevelés a családban (3. fej.).